

Lublin, 25 września 2023

dr hab. Agata Błachnio, prof. KUL

Instytut Psychologii

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Recenzja rozprawy doktorskiej

**mgr Anety Drożdżewicz pt. Wybrane modele psychopatii w kontekście Kołowego
Modelu Metacech Osobowości
napisana pod kierunkiem dr hab. Jana Ciecucha, prof. uczelni**

Według art. 13. *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* rozprawa doktorska przede wszystkim powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W niemniejszej recenzji postaram się ocenić, czy spełnia te warunki.

Informacje wstępne o rozprawie

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa liczy 160 stron plus aneksy. Rozprawa składa się z 6 rozdziałów, podrozdziałów i kilku aneksów. W pracy postawionym celem jest ulokowanie wybranych modeli i aspektów psychopatii w Kołowym Modelu Metacech Osobowości. Autorka dokonała empirycznej weryfikacji teoretycznych predykcji dotyczących relacji między wszystkimi aspektami psychopatii w wyróżnionych modelach a całą strukturą osobowości. Badanie przeprowadzono w trzech etapach z wykorzystaniem bogatej baterii testów. Aneta Dożdżewicz wskazała, co może być rdzeniem psychopatii i dokonała próby uporządkowania wielości modeli psychopatii. W rozprawie cytowana jest literatura głównie anglojęzyczna, w tym także najnowsze pozycje. Autorka zacytowała 130 pozycje.

Ogólna wiedza teoretyczna

Doktorantka w pierwszym rozdziale dokonała przeglądu modeli psychopatii. Przedstawiono jedenaście modeli psychopatii, które uznano za najważniejsze. Opis dokonany został poprawnym językiem. Autorka zaczęła przegląd od najstarszych pozycji, co jest o tyle istotne, że często stanowią bazę do tych współczesnych. W moim odczuciu w tym rozdziale dominuje sprawozdawczy ton. Zabrakło głębszego podsumowania i refleksji, zebrania razem tych modeli, wskazania po, co te modele zostały przedstawione. Choć Autorka sama przyznaje, że w literaturze można znaleźć jeszcze wiele innych, a te wybrane są najważniejsze. Nie do końca wiadomo, dlaczego wybrano właśnie te, które zostały opisane.

W kolejnym rozdziale Autorka opisuje Kołowy Model Metacech Osobowości. Opis tego rozdziału wydaje się zrobiony zrozumiale i wyczerpująco.

Podsumowując, pierwsza część pracy pomimo mankamentów oceniam pozytywnie. Autorka pokazała, że orientuje się w literaturze przedmiotu, że zna i potrafi wykorzystać przeczytaną literaturę do zaprojektowania swoich badań.

Umiejętność prowadzenia badań

W rozdziale trzecim Autorka zaprezentowała problematykę badań własnych, których celem jest ulokowanie wybranych modeli i aspektów psychopatii w KMMO. Autorka stawia szczegółowe hipotezy (aż 25) do każdego modelu/aspektu. Niektóre z nich są podparte wcześniejszymi badaniami, niektóre są raczej eksploracyjne (np. H1 i H2, 7, 8).

W kolejnych rozdziałach Autorka prezentuje swoje badania. Badania zostały przeprowadzone na grupie 325 osób. Nie podaje jednak statystycznego wyjaśnienia dla takiej wielkości próby. Osoby badane były w wieku od 17 do 66 lat. Pojawia się pytanie, czy rozrzut próby pod względem wieku był celowy?

Jeśli chodzi o użyte narzędzia. W opisie jest podane, że Skala PPI-R ma 187 itemów w aneksie jest załączona ta metoda z 154 pozycjami. Ponadto, do badania ciemnej triady osobowości Autorka użyła dwóch metod SD3 i Dirty Dozen, nie jest wyjaśnione, dlaczego. Większość użytych metod ma dobre i zadawalające rzetelności, poza kilkoma domenami/wymiarami. Na przykład pod tabelą 27 Autorka pisze, że alfy Cronbacha opisywanej metody można uznać za zadowalające z wyjątkiem 3 wymiarów, to samo w tabeli 28, tu ponad 10 domen ma niskie alfy. Jednak Autorka nie podaje co dalej z tego wynika dla jej analiz, nie ma też informacji na ten temat w ograniczeniach badania. Przy opisie osób badanych brakuje informacji, czy przy przystąpieniu do badania były jakieś kryteria włączenia i wyłączenia.

Jeśli chodzi o procedurę, przeprowadzone badanie składało się z ponad 750 itemów, do których badani ustosunkowywali się w 3 turach oddalonych od siebie czasowo. To jest ogromna ilość pozycji. W tym kontekście pojawia się kilka pytań. Ile czasu zajmowało wypełnienie całej baterii pytań? Jaki procent osób porzucało udział w badaniu na każdym etapie badania? Czy wszyscy wypełniali rzetelnie taką pulę pytań? Jak Autorka utrzymywała motywację do kończenia badania? Czy badani mieli wymuszane odpowiedzi?

Większość postawionych hipotez została potwierdzona, jednak niektóre domeny/wymiary miały inne lokacje niż zakładano. Nie było to dla mnie zaskakujące ponieważ czytając hipotezy i objaśnienia właśnie w tych wydawało się, że są one słabo wyjaśnione. Co więcej, mało zadowalające jest wyjaśnienie tego faktu w dyskusji. Autorka załatwiła to kilkoma ogólnymi zdaniem. Zabrakło tu głębszego pochylenia się nad tymi wynikami.

Podsumowanie całej pracy wydaje się być zrobione dość skrótowo, to w zasadzie cztery 1-2 zdaniowe akapity. Zabrakło wskazania co te badania wnoszą nowego do wiedzy, co Autorka odkryła ciekawego dla badań nad psychopatią. Autorka wskazała jedno ograniczenie swoich badań, mianowicie prowadzenie badań podczas pandemii. Zabrakło wyjaśnienia, w czym mogły przeszkodzić badania w takiej formie. Czy prowadząc takie badania w formie papier – ołówek można by uzyskać inne wyniki? Zabrakło też wskazania

jakie są implikacje teoretyczne i praktyczne przeprowadzonych badań. Co ważnego wynika z tych badań dla studentów psychologii, naukowców zajmujących się osobowością, klinicystów, psychoterapeutów. W jaki sposób te wyniki będzie można wykorzystać.

Podsumowując, pomimo uwag uważam, że Doktorantka pokazała, że potrafi projektować badania, przeprowadzać je i dokonywać analiz statystycznych.

Podsumowanie

Autorka dokonała przeglądu modeli psychopatii, które później wykorzystała w projektowaniu badań własnych, dotyczących ulokowania wybranych modeli i aspektów psychopatii w Kołowym Modelu Metacech Osobowości. Autorka dobrze zaprojektowała badania własne, które można uznać za ambitne i ciekawe. Przeprowadzone analizy statystyczne zostały zrobione poprawnie. Przedstawioną rozprawę, zarówno część teoretyczną jak i empiryczną, można uznać za wnoszącą znaczący wkład do psychologii. Autorka pokazała się jako dojrzały badacz, który z łatwością porusza się po literaturze. Pracę dobrze się czyta. Trzeba podkreślić, że jest przygotowana bardzo starannie, nie znalazłam w zasadzie żadnych większych błędów formalnych.

W moim odczuciu rozprawa doktorska mgr Anety Drożdżewicz pt. Wybrane modele psychopatii w kontekście Kołowego Modelu Metacech Osobowości spełnia warunki rozpraw doktorskich według art. 13. Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Zatem, rekomenduję wysokiej Radzie Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przyjęcie i dalsze procedowanie przewodu doktorskiego.

